

РЕКРЕАЦІЯ ТА ОЗДОРОВЛЕННЯ ЯК ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГІДНОЇ ПРАЦІ

У сучасних умовах людський капітал є одним з найважливіших чинників економічного зростання і джерелом нагромадження національного багатства. За висновками аналітиків Світового банку, 80% ВВП розвинутих країн створює саме якісний людський капітал [1]. Необхідність розвитку людського капіталу шляхом задоволення життєвих потреб працівників, надання можливостей для збільшення і реалізації їх інтелектуальних і фізичних здібностей до продуктивної праці сприяла формуванню на межі ХХ-ХХІ століть концепцій гідної праці і людського розвитку. Подальший розвиток і поглиблення цих концепцій спонукає до розширення пріоритетних напрямів їх реалізації з метою задоволення не тільки базових потреб, але й матеріальних і соціальних потреб більш високого рівня і наближення до характеристик якості трудового життя, рівень якої є важливим узагальнюючим індикатором економічного і соціального розвитку суспільства. Найважливішим аспектом діяльності у цьому напрямі є покращення здоров'я населення, зниження захворювань, збільшення тривалості життя, провідну роль у чому мають не тільки сфера медичного обслуговування, але й рекреації і туризму.

Рекреація (лат. *recreatio* - відновлення) - комплекс оздоровчих заходів, що здійснюються з метою відновлення нормального самопочуття і працездатності людини. Він охоплює всі види відпочинку - санаторно-курортне лікування, туризм, аматорський спорт, рибальство та ін. з метою задоволення різноманітних оздоровчих, пізнавальних, культурних та інших потреб населення.

Важлива роль рекреації та туризму розкривається через широке коло ефектів: економічних, соціальних і екологічних. Економічні ефекти проявляються у задоволенні попиту населення на відповідні послуги і товари,

збільшенні ВВП, поповненні бюджету, здійсненні позитивного впливу на економіку у цілому. Сферу рекреації та туризму вигідно відрізняють такі чинники: невеликі початкові інвестиції, вища, ніж в інших галузях, оборотність капіталу, короткий термін окупності, досить високий рівень рентабельності, зростаючий попит на послуги. Ця сфера підтримує майже 50 суміжних галузей і створює додаткові робочі місця.

Соціальні ефекти рекреації та туризму проявляються у покращенні здоров'я населення, підтримці людей на належному рівні фізичної підготовки, залученню їх до занять фізичною культурою і спортом, відновленні душевної рівноваги. Як свідчать дослідження, оздоровлення дає змогу скоротити витрати на тимчасову непрацездатність одного зайнятого на 3-4 дні щорічно, знизити втрати робочого часу від скорочення смертності у працездатному віці на 6-7 днів щорічно, зменшити перебування на лікуванні в стаціонарі на 2-3 дні, підвищити продуктивність праці на 3 %, скоротити кількість відвідувань поліклінік у 2 рази [2, С.174].

Туризм допомагає повноцінно використовувати вільний час людини, розширити його кругозір, поєднати активний відпочинок з пізнанням світу. Він культурно збагачує людину, сприяє розвитку людської особистості і тим самим - підвищенню культурного рівня суспільства. Туристичні подорожі сприяють задоволенню прагнень людей до ознайомлення з відомостями в галузі історії, економіки, природи, культури, науки і техніки, етнографії, фольклору тощо. У туристичній подорожі надається можливість насолоджуватися красою природи, витворами архітекторів, скульпторів, художників, що сприяє естетичному вихованню. відбувається подолання дефіциту спілкування людей у неформальній обстановці. Спортивний туризм розвиває такі риси людського характеру, як колективізм, дисциплінованість, завзятість і наполегливість.

Екологічний ефект рекреації та туризму полягає в тому, що, використовуючи природні ресурси, вони також можуть сприяють їх збереженню і відновленню. Суспільство намагається зберегти цінні рекреаційні ресурси шляхом прийняття спеціальних законодавчих актів, створення мережі

національних парків, природних і культурних заповідників та інших територій і об'єктів.

Україна має потужний рекреаційний потенціал: курортні та рекреаційні зони займають майже 13 % її території. Останніми роками розвиток рекреаційно-туристичної сфери в Україні характеризується різноспрямованими тенденціями: протягом 2001-2014 рр. обсяг рекреаційно-туристичних та соціально-культурних послуг, реалізованих населенню, зростає, але кількість відповідних об'єктів суттєво скоротилася, особливо - спеціалізованих засобів розміщення (санаторіїв і т. п.) - на 41,6%, чисельність обслугованих скоротилася на 47 %, оздоровлених дітей – на 55 % [3, С. 121; 4, С. 6-8, 21].

Оздоровлення, рекреація та туризм мають важливу роль у соціальному і економічному розвитку суспільства, і тому заслуговують на постійну увагу соціальних партнерів. Вважаємо за доцільне прийняти пропозицію профспілок про включення у Генеральну Угоду норми про передбачення у фінансових планах підприємств і організацій коштів на забезпечення оздоровчих і спортивних заходів не менше ніж 0,3 % від фонду оплати праці.

Література

1. Institutional quality mediates the effect of human capital on economic performance [Електроний ресурс] / Режим доступу: <http://documents.worldbank.org/curated/en/747031468156900193/Institutional-quality-mediates-the-effect-of-human-capital-on-economic-performance>
2. Каленюк С.С., Котенко Т.М. Соціальні аспекти розвитку рекреації і туризму як значущого сегменту світового господарства: теоретико-методологічні засади / С.С. Каленюк, Т.М. Котенко // Науковий вісник УжНУ. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». Вип. 3. - 2015. - С. 172-176.
3. Колективні засоби розміщування в Україні у 2015 році : стат. бюл. / [відп. за вип. О.О. Кармазіна]. - К. : Державна служба статистики України, 2016. - 200 с.
4. Оздоровлення дітей у дитячих закладах оздоровлення і відпочинку влітку 2015 року : стат. бюл. / [відп. за вип. О.О. Кармазіна]. - К. : Державна служба статистики України, 2015. - 58 с.